

ЗМІНА КЛІМАТУ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА АДАПТАЦІЯ

Клімат часто порівнюють з погодою, але між ними є різниця. Погода змінюється щодня – часом іде дощ, іноді настає спека або мороз. А клімат – це характер погодних умов протягом тривалого періоду для значної території.

За всю історію існування Землі клімат змінювався багато разів. Вченим відомо про 7 льодовикових періодів, після яких завжди наступало потепління.

Потепління в наш час – не лише природний процес, бо відбувається у 10 разів швидше, ніж будь-коли. Все частіше науковці вживають термін “кліматична криза” замість “зміни клімату”, щоб підкреслити серйозність цієї проблеми та потребу її вирішувати вже зараз. Кліматична криза – це надмірно стрімка зміна клімату “через” підвищення глобальної середньої температури. Щоб протидіяти кліматичній кризі, слід досягти вуглецевої нейтральності вже 2050 року та адаптуватися до змін клімату.

Метеорологи та світові кліматичні експерти б'ють на сполох - невідворотні процеси, напругу пов'язані з людською діяльністю на планеті, уже розпочалися. Діяльність людини змінює навколишнє середовище і впливає на клімат. Головними проблемами сьогодні є: зростання концентрації CO₂ в атмосфері через спалювання пального, аерозолі в атмосфері, землекористування, зменшення озонового шару, тваринництво і вирубка лісів. Тому багато країн на законодавчому рівні стимулюють своїх мешканців користуватися альтернативними видами палива та екологічно чистим транспортом.

Науковці фіксують протягом останніх десятиліть – хвилі тепла. Вони стають більш розповсюдженими у світі, тривають довше і стають більш екстремальними. Такою, наприклад, стала хвиля тепла влітку 2019 року у Європі. 25 липня 2019 року зафіксовані теплові рекорди за всю історію спостережень у Німеччині – 41.7°C, у Франції – 42.6°C, у Бельгії – 41.8°C та інших країнах Центральної та Північної Європи. Найбільш вразливими до кліматичних змін районами є Сахара, Азія, Африка та невеликі острови через можливість дефіциту води та їжі. Для південної та центральної Європи основною проблемою є підвищення температури, часті спеки, посухи та лісові пожежі, для північної – зимові повені, а для східної – пожежі на торф'яниках і у лісах. Згідно з висновками вчених, вірогідність її виникнення була у два рази вищою саме через антропогенні зміни клімату. Підвищення температури збільшує випаровування та спричиняє перерозподіл вологи. Як наслідок, в одних регіонах випаровується надмірна кількість вологи та посилюється посуха. В інших регіонах ця волога конденсується, і там частішають зливи та шторми, що викликає ризики затоплення. А це може призвести до зниження якості води та доступу до неї у деяких регіонах, ускладнити вирощування сільськогосподарських культур і зруйнувати місця, де можуть жити тварини та рослини. Крім того, скоро людство буде страждати від браку їжі. Через кліматичні зміни продуктивність сільського господарства знизиться, а величезна концентрація вуглекислого газу вплине на якість зернових культур і скорочення доступності білка. Також значно зменшиться кількість рибних запасів, що означає дефіцит поживних мікроелементів. Через зміну клімату та людську діяльність за останні півстоліття чисельність популяцій хребетних тварин на Землі зменшилась на 68%. Це загрожує людству втратами рослинної і тваринної їжі, води, палива, ліків.

Наслідки зміни клімату вже помітні і з кожним роком будуть тільки посилюватися, тому окрім скорочення викидів парникових газів потрібно адаптуватися до цих змін.

Адаптація до глобальної зміни клімату – це пристосування у природних чи людських системах як відповідь на фактичні або очікувані кліматичні впливи або їхні наслідки, що дозволяє знизити шкоду та скористатися сприятливими можливостями. Вчасні заходи з адаптації створюють додаткові можливості та економлять гроші. Адаптація до змін клімату може відбуватися на будь-якому рівні суспільства, від особистості до національного та міжнародного рівня. Заходи з адаптації мають різні форми та формати та залежать від унікального контексту громади, країни чи регіону. Не існує універсального рішення – адаптація може варіюватися від побудови засобів захисту від повені, створення систем раннього попередження для циклонів і переходу на посухостійкі культури. Адаптація до зміни клімату важлива не лише з точки зору охорони навколишнього середовища, але й з точки зору охорони здоров'я, соціальної та економічної сфери.

На сьогодні, саме зміна клімату є тим сніговим клубком, який намотує на себе усі глобальні проблеми людства та спричинює екологічні катастрофи. Це найголовніший виклик для планети сьогодні. Так, наприклад, непередбачуваність погодних умов, підвищення рівня моря, яке збільшує ризик природних катастроф, є наслідками зміни клімату і мають глобальний характер та безпрецедентні масштаби.